

Peisaj Incomplet

Locuri ale Amintirii și Uitării

În memoriile sale, Jorge Semprun povestește că mentorul său, Maurice Halbwachs – profesor la Collège de France și creatorul conceptului de memorie colectivă – a murit în brațele sale în lagărul de concentrare Buchenwald, în martie 1945. După moartea acestuia, chiar Semprun a fost cel care a trebuit să șteargă numele lui Halbwachs și toate semnele identității sale din registrul central al Arbeitstatistik, astfel încât, din acel moment – cel puțin în intenția birocrăților morții – el nu era doar mort, ci și anihilat chiar și în moarte.

Memoria Holocaustului este o moștenire dificilă, o moștenire care ne obligă să ne confruntăm cu unele dintre cele mai dificile și sensibile întrebări ale existenței umane și cu cele mai extreme situații de viață. Acest lucru rămâne valabil chiar și pe măsură ce numărul supraviețuitorilor Holocaustului continuă să scadă, iar comemorarea Holocaustului trece de la o memorie colectivă vie și activă la a deveni parte a memoriei istorico-culturale. Odată cu distrugerea comunităților și a indivizilor, memoria colectivă a fost frântă și afectată în multe locuri, creând un gol profund între trecutul pierdut și prezent. Alături de formele tradiționale evreiești de doliu și comemorare, s-a înființat instituția muzeului – dedicată conservării documentelor și amintirilor – pentru a proteja urmele rămase și a reconstrui memoria.

Rabinul Irving Greenberg trasează o paralelă între Holocaust și distrugerea celui de-al Doilea Templu, ambele catastrofe istorice ducând la dezvoltarea unor noi instituții evreiești: sinagogle în primul caz, iar muzeele Holocaustului în al doilea.

Muzeele independente ale Holocaustului au fost deschise separat de muzeele evreiești, interpretând Holocaustul ca un eveniment european și parte a istoriei generale. Susan Sontag a definit acest nou tip de muzeu ca o categorie distinctă: muzeul memoriei.

Această formă muzeală a fost dezvoltată special pentru a prezenta și comemora distrugerea evreimii europene, dar urmând exemplul său, au fost înființate și muzee ale memoriei pentru a procesa istoriile altor genociduri moderne și pentru a oferi un spațiu de doliu pentru victimele acestora.

Aceste muzee funcționează și ca memoriale, una dintre misiunile lor cheie fiind păstrarea memoriei și întărirea principiului de a nu uita niciodată.

Totodată, prin intermediul expozițiilor lor, istoria Holocaustului se deplasează din memoria de grup în domeniul istoriei, fiind însoțită de discurs academic și critic, și intră în spațiul dezbaterilor ideologice și istoriografice – adesea în contrast cu memoria păstrată de victimele însele.

Totuși, comemorarea Holocaustului în muzee nu se limitează la expunerea evenimentelor tragice sau la integrarea funcției de muzeu al memoriei în sistemele muzeale instituționale.

Includerea memoriei Holocaustului în canonul istorico-cultural și comemorativ, precum și cererea constantă de expoziții legate de acesta, provoacă în mod continuu muzeele să se implice mai profund. Proiectul *Locuri ale Amintirii și Uitării* prezintă memoria Holocaustului prin trei lucrări: o poezie de Dan Pagis și două fotografii. Procedând astfel, creează iluzia unei reîntoarceri în trecut, transformând obiectele îndepărtate și înstrăinate în ceva personal și cathartic: inițiază vizitatorul, făcându-l un cvasi-martor, oferind în același timp un nou concept expozițional ca practică de combatere a antisemitismului.

Maylín Cordero Martinez și János Levente Némethi
Comitetul Comemorativ al Holocaustului – în Caraibe